

§ 42.

Дѣйствиата въ Силезия.

Движението на берверския херцогъ и слѣдъ него на главната австрийска армия къмъ Бреславль. — Обсадата на Швейдницъ. — Сражението при Бреславль (на 22 ноемврий).

Слѣдъ отгѣглованието на Фридриха отъ Берницадтелъ, берверския херцогъ, за по добро обезпечение на съобщенията си съ горня Силезия, отстѣпилъ съ 44-хиланднитѣ си

майоръ. Слѣдъ Дрезденския миръ, Зейдлицъ билъ обсипанъ отъ Фридриха съ похвали, награденъ съ скъпоценна турска сабля и отново се завзелъ съ обучението на хусаритѣ си на смѣла ѣзда на конь, скачане прѣзъ всевъзможни естествени и искусствени прѣпятствия и др. т., и хусаритѣ му охотно се упражнявали въ това. Зейдлицъ билъ строгъ, но не педантъ, и като искалъ отъ подчиненитѣ си безусловно повиновение и точно изпълнение на длъжноститѣ си, самъ имъ служилъ въ всичко за образецъ и примѣръ, всичко постигалъ съ лично нему свойствени обръщения и възъ отъ службата билъ отличенъ другаръ на офицеритѣ си, бесѣдалъ се тѣхъ за най добритѣ срѣдства по изпълнението на прѣдположенията му и скоро офицеритѣ му станали едни отъ най добритѣ и били обсипани съ милоститѣ на Фридриха. Двама отъ тѣхъ умрѣли генерали, а третия билъ убитъ въ сражението при Торгау, като командующъ хусарския полкъ на Цитена.

Фридрихъ, недоволенъ въ това време отъ лошото състояние на пруската конница въобще, но извърѣдно доволенъ отъ Зейдлица и хусаритѣ му, въ 1752 г. го произвелъ подполковникъ, а въ 1755 г. полковникъ и, за да распространи той своето тактическо обучение на конницата, назначилъ го командиръ на драгунски полкъ, а послѣ на кирасирски. Скоро въ тѣзи два полка взело да се забѣлзва по голѣма подвижностъ, бързина и съвършенство, отколкото въ другитѣ. Другитѣ полкови командири се трудили да подражаватъ на Зейдлица и по такъвъ начинъ той, заедно съ Цитена, станали усъвършенствователи и даже основатели на отличната конница въ армията на Фридриха.

Въ 1758 г. Зейдлицъ, въ сражението при Цорндорфъ, съ 60 ескадрона на лѣвото крило, тѣй стрѣмително и смѣло атакувалъ неприятеля, че самъ Фридрихъ се страхувалъ за конницата си, пригърналъ Зейдлица и казвалъ, че само нему дължи побѣдата. И дѣйствително, никога до тогвазъ такъвъ брой конница, на такава тѣсна и неудобна мѣстностъ, не е била употребявана съ такава смѣлостъ и искусство, и дѣйствиата на Зейдлица при Росебахъ и Черн-

войски къмъ Гёрлицъ и се расположилъ близо до него въ укрѣпенъ лагеръ на планината Ландскронъ, като заповѣдалъ на Винтерфелда*) съ 10 баталиона да заеме другъ лагеръ бли-

дорфъ били най блѣскавитѣ и най славнитѣ отъ всичкитѣ му подвизи. Въ сражението при Кунерсдорфъ, Зейдлицъ, като не прѣдвиздалъ успѣхъ, събѣждалъ Фридриха да не излага войскитѣ на несъмѣнна и голѣма опасностъ, когато получилъ заповѣдъ да атакува центра на руската армия, за да даде по голѣмъ просторъ на пѣхотата. Но Фридрихъ настоялъ и Зейдлицъ атакувалъ — и, задържанъ отъ вълчитѣ ями, понесълъ силна загуба и самъ тѣжко раненъ падналъ отъ коня. Фридрихъ съзналъ погрѣшката си и съжелявалъ Зейдлица, който отишълъ въ Берлинъ да се лѣкува и дълго не можалъ да се поправи. Кѣмъ пролѣтъта 1760 год. той оздравѣлъ, на 17 априлий се оженилъ за графинята Гаке и още на другия день заминалъ за армията. Фридрихъ го приелъ милостиво, но не вече съ по напрѣшното благоволение. Слѣдъ сключаванieto на мира пруската конница била раздѣлена на инспекции и Зейдлицъ билъ назначенъ инспекторъ на всичкитѣ конни полкове (до 70 ескадрона) въ Силезия. Зейдлицъ умрѣлъ на 7 ноемврий 1773 г., на 53 годишна възраст, отъ пълно истощение на силитѣ, вслѣдствие извънмѣрнитѣ му усилія и трудове прѣзъ цѣлия животъ, особенно въ походитѣ. За почитание памятята му, Фридрихъ заповѣдалъ щото всичкитѣ шабъ-офицери отъ инспекцията му да носятъ 14 дневенъ трауръ, а въ 1784 г. му издигнали памятникъ, съ изображението му, отъ каррарски мраморъ, отъ работата на Тассарта (Tassaert), на Вилхелмската площадь въ Берлинъ. А на мѣстото гдѣто било погребано тѣлото му, въ градината на минковското му имѣние, близо до Намслау въ Силезия, билъ направенъ скромненъ памятникъ, украсенъ съ лаврови вѣнци. Най добритѣ му биографии се считатъ съставенитѣ отъ Вланкенберга, графа Бисмарка и Фарихагена-фонъ-Ензе.

*) Иоаннъ-Карлъ фонъ-Винтерфелдтъ, отъ малкъ дворянски родъ, роденъ билъ въ 1707 година. Фридрихъ II го назначилъ за свой флигель-адютантъ въ 1740 г. Билъ раненъ 2 пѣти, а на 7 септемврий 1757 година, при планината Холдберге, билъ прозванъ въ боя съ крушумъ прѣзъ гърдитѣ и на другия день ум-